

Bevezető

Az 1990-es évek második felétől a nemzetközi migrációs vizsgálatokon belül az egyik legvirágzóbb és legnépszerűbb kutatási területté a transznacionalizmus, vagy transznacionális közösségek vizsgálata vált. Bár a fogalom használatának rengeteg változata van, a minimum definíciós követelményekben majd mindenki egyetért. Eszerint az – alulról szerveződő – transznacionalizmus feltételének legkisebb közös nevezője az, hogy kritikus tömegű bevándorló csoportok, a fizikai távolság és a nemzetállami határok ellenére, a legutóbbi évtizedekben elterjedt új és olcsó telekommunikációs, közlekedési lehetőségek és pénzügyi technológiáknak köszönhetően, rendszeres kapcsolatot tartanak fenn, és hosszabb időtávon át, határokon átívelő tevékenységeket folytatnak a származási országukban maradt családtagokkal, közösségekkel.

Annyiban tekinthető újnak a jelenség, hogy a transznacionális migráció a korábbi időkre jellemző migrációs rendszerekhez képest egy másfajta, a klasszikus asszimilációs elméletet megcáfoló beilleszkedést jelent a migránsokat befogadó célsországba. Bár a fogalom kialakulása az Egyesült Államokba bevándorolt és ott letelepedett, közép- és dél-amerikai közösségek köréből származó empirikus példákhoz köthető, újabban a figyelem átterelődött az amerikai fókuszról Európára. Ezek a kutatások a transznacionalizmus korlátaira hívják fel a figyelmet.

A REGIO Transznacionális mobilitásról készített tematikus blokkjának írásai egyrészt a transznacionalitás fogalmát, illetve annak korlátait járják körül az erőforráshiányos magyarországi, alacsony iskolázottságú népességre vonatkozóan. Másrészt a különböző transznacionális terekben megfigyelt gyakorlatokról, intézményekről és azoknak a migrációban résztvevőkre gyakorolt hatásairól szólnak. Az írások részben olyan transznacionális intézményeket, illetve azoknak a gyerek iskolai integrációjára gyakorolt következményeit elemzik, mint amilyen a – Magyarországról kivándorló, illetve ide bevándorló (kínai) transznacionális család. Két tanulmány továbbá olyan, Angliában élő, magyar származású transznacionális közösségeket vizsgál, mint az angliai elit egyetemeken tanuló fiatalok csoportja, vagy a magyar kormány által újabban diaszpóra 'projektnek' tekintett és támogatott hétvégi magyar iskolák.

Durst Judit, vendégszerkesztő